

РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

УДК 334.012.61-022.51:332.1

Методичні засади формування та функціонування потенціалу малого бізнесу регіонів

Бошинда І.М.

аспірант

Мукачівського державного університету

Важливим чинником зміцнення конкурентоспроможності регіональної економіки є бізнес. Малий бізнес є невід'ємним складником сучасного підприємництва, на який покладаються функції прискорення структурної перебудови економіки, підвищення ефективного використання ресурсів. Дослідження розкриває теоретичні аспекти функціонування малого бізнесу в Україні в контексті Євроінтеграції, проведено аналіз комплексної оцінки діяльності суб'єктів малого бізнесу в регіонах, розроблено пропозиції щодо вдосконалення механізму стимулювання розвитку підприємництва в регіоні.

Ключові слова: малий бізнес, активізаційні підходи, ефективне функціонування, регіональний розвиток, інфраструктура підприємства.

Бошинда И.М. МЕТОДИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ И ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ ПОТЕНЦИАЛА МАЛОГО БИЗНЕСА РЕГИОНОВ

Важным фактором укрепления конкурентоспособности региональной экономики является бизнес. Малый бизнес является неотъемлемой составляющей современного предпринимательства, на который возлагаются функции ускорения структурной перестройки экономики, повышения эффективного использования ресурсов. Исследование раскрывает теоретические аспекты функционирования малого бизнеса в Украине в контексте Евроинтеграции, проведен анализ комплексной оценки деятельности субъектов малого бизнеса в регионах, разработаны предложения по совершенствованию механизма стимулирования развития предпринимательства в регионах.

Ключевые слова: малый бизнес, активизационные подходы, эффективное функционирование, региональное развитие, инфраструктура предприятия.

Boshynda I.M. METHODOLOGICAL PRINCIPLES OF FORMATION AND FUNCTIONING OF POTENTIAL OF SMALL BUSINESS OF REGIONS

Business is an important factor in strengthening the competitiveness of a regional economy. Small business in the national system of entrepreneurship is one of the essential and powerful components of national government systems, an important component of the reserves of socio-economic growth and development. This research reveals the theoretical aspects of the functioning of small business in Ukraine in the context of Euro integration, conducted an analysis of the integrated assessment of the activities of small business entities in the regions, and developed proposals for improving the mechanism for stimulating the development of entrepreneurship in the region.

Keywords: small business, activation approaches, effective functioning, regional development, enterprise infrastructure.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Малий бізнес посідає важливе місце в соціально-економічному розвитку як країни загалом, так і області, району чи міста зокрема як один з провідних секторів ринкової економіки, що забезпечує насиченість ринку товарами та послугами, сприяє здоровій ринковій конкуренції, задовольняє потреби населення та створює нові робочі місця. Саме малий бізнес є фундаментальною основою формування середнього класу населення, який в Україні нині не сформова-

ний. Державні програми розвитку малого бізнесу в регіонах сприяють якомого повнішому узгодженню територіальних та галузевих інтересів, створюють реальні передумови збалансування виробництва та споживання товарів в усіх регіонах.

Ефективне функціонування підприємств малого бізнесу в Україні спричинене впливом формування конкурентного середовища між представниками малого бізнесу в умовах поглиблення ринкових відносин. Впровадження позитивних тенденцій та вжиття

комплексу заходів щодо вдосконалення підприємницької діяльності в регіонах безпосередньо залежать від формування правильної, послідовної та передбачуваної державної регуляторної політики, а також дій уповноважених владних та управлінських органів у сфері господарської діяльності. Ринкова економіка розвивається циклічно, відповідно, періоди швидкого економічного зростання й активності господарської діяльності змінюються економічними кризами, падінням темпів виробництва, зменшенням робочих місць, наявністю великої частки збиткових та збанкрутілих підприємств у сфері малого бізнесу, низькою ефективністю малого підприємства, постає необхідність забезпечення регулюючих заходів держави для розвитку бізнесу, підвищення рівня його дії, вдосконалення методів впливу на діяльність підприємців, що сприятиме вирівнюванню циклічних тенденцій у функціонуванні та формуванні суб'єктів малого підприємства, зростанню їхньої ролі в соціально-економічному розвитку регіонів та держави загалом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Оскільки розвиток інвестиційної діяльності суб'єктів малого бізнесу безпосередньо залежить від їх прибутку, реалізація їхнього економічного потенціалу потребує [1] проведення правильної державної політики у сфері дерегуляції бізнес-середовища; збільшення можливостей доступу підприємців до фінансових ресурсів; розвитку інфраструктури малого бізнесу; вдосконалення системи державної підтримки; розширення повноважень суб'єктів малого бізнесу щодо реалізації державних проектів державно-приватного партнерства; підвищення ролі місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у підтримці розвитку малого бізнесу. Однак, як відзначають у своїх працях окремі науковці, Україна має особливу специфіку становлення інституту підприємництва порівняно з іншими країнами, яка виявляється у значній кількості проблем різноманітного характеру (від правових проблем до проблем інформаційного забезпечення малого бізнесу).

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на посилену увагу науковців до проведення досліджень щодо особливостей функціонування підприємств малого бізнесу, проблемними залишаються питання їх активізації та функціонування як на державному, так і на регіональному рівнях.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета дослідження полягає в проведенні аналізу активізаційних підходів до забезпечення ефективної діяльності підприємств малого бізнесу в регіональних умовах, використання їхнього потенціалу для забезпечення стійкого економічного зростання. Відповідно до поставленої мети сформульовано такі завдання:

- вивчити специфіку та особливості функціонування малого бізнесу в регіонах України;
- обґрунтувати проблеми формування потенціалу малого бізнесу;
- обґрунтувати необхідність створення комфортних умов для забезпечення стійкого розвитку малого бізнесу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Забезпечення ефективного функціонування підприємств малого бізнесу залежить насамперед від формування правильної регіональної політики держави, яка обумовлена системою заходів, яких вживає центральна влада з метою забезпечення розвитку її складових [3], зокрема адміністративно-територіальних одиниць. При цьому така політика є узгодженою діяльністю національних та місцевих органів державної влади, інститутів місцевого самоврядування, сукупністю організаційно-правових та економічних заходів, яких вживає держава у сфері економічного розвитку регіонів, зокрема деяких сфер та видів економічної діяльності, які відповідають її стратегічним та поточним цілям і завданням [4].

В процесі реалізації державної регіональної політики забезпечення ефективного функціонування малого бізнесу, його підтримки та розвитку вагомою є роль місцевих органів самоврядування, які спрямовують свою діяльність на створення сприятливого та конкурентного підприємницького середовища в регіонах [5].

Згідно із зазначеною стратегією допомога, яка надається в рамках політики регіонального розвитку для розвитку малого та середнього підприємства, спрямована на:

- покращення регуляторної реформи, яка спрямована на спрощення процедур ліцензування, реєстрації та започаткування бізнесу;
- розвиток ринку фінансових послуг та формування мереж регіональної підтримки малого бізнесу та кредитно-гарантійних установ, запровадження ефективних кредитно-гарантійних механізмів мікрокредитування суб'єктів малого бізнесу, залучення іноземних кредитних ресурсів для фінансування малого

підприємництва, фінансування молодих підприємців-початківців [10];

– підвищення мотивації для місцевих органів влади у створенні сприятливого клімату для малого бізнесу шляхом збільшення їх частки у податкових надходженнях, які залишаються у місцевих бюджетах [2]; поглиблення інноваційної спрямованості розвитку бізнесу, стимулювання венчурного бізнесу, запровадження ефективних механізмів організаційної, правової, фінансової, кадрової та освітньої підтримки перспективних інноваційних проектів у сфері малого бізнесу [7].

Першим етапом формування нової державної політики стосовно малого бізнесу, який в майбутньому повинен стати одним з важливих секторів економіки, є впровадження регіональних цільових програм на його підтримку. Реалізуючи ці програми, регіональні органи виконавчої влади повинні підтримувати дієві господарські структури [5], діяльність яких відповідає вимогам та напрямам розвитку регіону. Фінансова забезпеченість подібних програм здійснюється як за кошти місцевих бюджетів, наявних спеціалізованих фондів, населення, так і за кошти міжнародних фінансових організацій.

Функціонування малого бізнесу в регіонах України є вкрай необхідним. Воно має відбуватися на основі запровадження європейського досвіду, тобто проходити за умови використання усіх європейських стандартів розвитку бізнесу, за допомогою чого відбуватиметься створення сучасної ринкової економіки із соціальною спрямованістю [8]. Законодавство України передбачає багато напрямів державної політики у сфері розвитку малого бізнесу в Україні [6]:

1) спрощення та вдосконалення порядку ведення обліку задля оподаткування;

2) впровадження спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності для суб'єктів малого бізнесу, що відповідають критеріям, встановленим у податковому законодавстві;

3) залучення малого бізнесу до виконання науково-технічних та соціально-економічних програм щодо здійснення постачання продукції для державних та регіональних потреб;

4) забезпечення фінансової державної підтримки малого бізнесу шляхом запровадження програм кредитування, які підтримуються державою, надання державою гарантій для отримання кредитів, часткової компенсації ставок за кредитами тощо;

5) сприяння розвитку інфраструктури підтримки малого бізнесу;

6) організація підготовки та перепідготовки кадрів для суб'єктів малого підприємництва.

Успішне вжиття стратегічних заходів сприятиме процесам виходу малого бізнесу України на європейський рівень, розвитку його потенціалу, поліпшенню бізнес-клімату, зміцненню позицій малого бізнесу в загальній структурі національної економіки, модернізації у сфері малого бізнесу, яка спрямована на збільшення його внеску в соціально-економічний розвиток країни [9], підвищенню ефективності функціонування малого бізнесу, зокрема збільшенню його складової в обсягах національного промислового та сільськогосподарського виробництва, наповнення дохідних частин державного та місцевих бюджетів.

Висновки з цього дослідження. Отже, встановлено, що для розвитку малого бізнесу регіонів необхідно усунути проблемні зони, які гальмують розвиток підприємницької діяльності; зменшити необґрунтоване втручання державних органів, що здійснюють контролюючі функції, у діяльність підприємців; сприяти вирішенню питань підвищення розміру середньомісячної заробітної плати у сфері малого бізнесу до розміру середньомісячної заробітної плати працівників, зайнятих в економіці регіону; підвищувати рівень знань суб'єктів підприємницької діяльності у сфері встановлення розмірів ставок фіксованого, єдиного податків та вартості торгових патентів тощо. Крім зазначеного, слід використовувати свої та запозичені кошти підприємців та підприємств малого бізнесу для розвитку інфраструктури бізнесу; збільшення робочих місць, що приведе до зменшення відтоку робочої сили за кордон; збалансованого розвитку сучасної інфраструктури, реалізації інноваційно-інвестиційних проектів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Аналітичний звіт про стан і перспективи розвитку малого та середнього підприємництва в Україні / Державна служба України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва. Київ, 2014. 40 с.
2. Злупко С.М., Стефанишин О.В., Швайка Л.А. Підприємництво: основи, особливості, механізми: навч. посібник. Львів: Львівський національний університет ім. Івана Франка, 2000. 370 с.
3. Малик І.П., Мохонько Г.А. Розвиток малого та середнього бізнесу в Україні. Екон. вісн. Нац. техн. ун-ту України «КПІ»: зб. наук. пр. 2012. Вип. 9. С. 29–34.
4. Долишній М.І., Козоріз М.А., Мікловда В.П., Даниленко Л.С. Підприємництво в Україні: проблеми становлення і розвитку. Ужгород: Карпати, 1997. 363 с.
5. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності: Закон України від 11 вересня 2003 року № 1160-IV. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 9. Ст. 79.
6. Про прискорений перегляд регуляторних актів, прийнятих органами та посадовими особами місцевого самоврядування: Закон України від 14 грудня 2010 року № 2784-VI. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2784-17>.
7. Програма розвитку малого і середнього підприємництва в Закарпатській області на 2015–2016 роки. URL: zakarpattya.net.ua.
8. Регіонально-адміністративний менеджмент : навч. посібник / за ред. В.Г. Воронкової. Київ: Професіонал; Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
9. Стегней М.І. Методичні підходи до оцінки конкурентоспроможності Закарпатської області та можливостей ведення бізнесу. Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Економічні науки. 2014. Вип. 8 (1). С. 40–43. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2014_8%281%29_10.
10. Худо В.В. Організаційно-економічний механізм розвитку підприємництва в сфері науки і наукового обслуговування: автореф. дис. ... канд. наук. Львів, 1995. 35 с.

REFERENCES:

1. Analitichnyy zvit pro stan i perspektvyvy rozvytku maloho ta seredn'oho pidpryyemnytstva v Ukrayini / Derzhavna sluzhba Ukrayiny z pytan' rehulyatornoyi polityky ta rozvytku pidpryyemnytstva. – Kyiv, 2014. – 40 s.
2. Zlupko S.M. Pidpryyemnytstvo: osnovy, osoblyvosti, mekhanizmy: navch. posibnyk / S.M. Zlupko, O.V. Stefanyshyn, L.A. Shvayka. L'viv. – L'vivs'kyy natsional'nyy universytet im. Ivana Franka, 2000. – 370 s.
3. Malyk I.P. Rozvytok maloho ta seredn'oho biznesu v Ukrayini / I.P. Malyk, H.A. Mokhon'ko // Ekon. visn. Nats. tekhn. un-tu Ukrayiny "KPI": zb. nauk. pr. – 2012. – Vyp. 9. – S. 29–34.
4. Pidpryyemnytstvo v Ukrayini: problemy stanovlennya i rozvytku/ [Dolishniy M.I., Kozoriz M.A., Miklovda V.P., Danylenko L.S.]. – Uzhhorod: Karpaty, 1997. –363 s.
5. Pro zasady derzhavnoyi rehulyatornoyi polityky u sferi hospodars'koyi diyal'nosti: Zakon Ukrayiny vid 11.09.2003 № 1160-IV // Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny. – 2004. – № 9. – St. 79.
6. Pro pryskorenyy perehlyad rehulyatornykh aktiv, pryynyatykh orhanamy ta posadovymy osobamy mistsevoho samovryaduvannya [Elektronnyy resurs] : Zakon Ukrayiny vid 14.12.2010 № 2784-VI. – Rezhym dostupu: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2784-17>.
7. Prohrama rozvytku maloho i seredn'oho pidpryyemnytstva v Zakarpat's'kiy oblasti na 2015–2016 roky [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: zakarpattya.net.ua.
8. Rehional'no-administrativnyy menedzhment : navch. posibnyk pid red. d. filos.n., prof. V.H. Voronkovoyi. – K.: Profesional; Tsentr uchbovoyi literatury, 2010. – 352 s.
9. Stehnei M.I. Metodychni pidkhody do otsinky konkurentospromozhnosti Zakarpat's'koyi oblasti ta mozhylostey vedennya biznesu / M.I. Stehnei // Naukovyy visnyk Khersons'koho derzhavnoho universytetu. Ser. : Ekonomichni nauky. – 2014. – Vyp. 8 (1). – S. 40–43. – Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2014_8%281%29_10.
10. Khudo V.V. Orhanizatsiyno-ekonomichnyy mekhanizm rozvytku pidpryyemnytstva v sferi nauky i naukovoho obsluhovuvannya. Avt. ref. kand. dys. / V.V. Khudo. L'viv, 1995. – 35 s.